

Covid-19 Pandemisinde Özel Gereksinimli Çocuklar İle Çalışan Öğretmenlerde Sağlık Anksiyetesinin Tükenmişlik Üzerindeki Etkisi*

Hamide Turan**

ORCID: 0000-0003-1169-6448

Mine Akkaynak***

ORCID: 0000-0002-5799-9164

Öz

Araştırmada özel gereksinimli çocuklara eğitim veren öğretmenlerin Covid-19 pandemisinde yaşadıkları sağlık anksiyetesinin tükenmişlik düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma İstanbul'daki okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocuklar ile çalışan 123 öğretmen arasında yapılmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Sağlık Anksiyetesi Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılmıştır. Veriler Bağımsız Örneklem t-Testi, ANOVA ve Regresyon Analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgulara göre özel gereksinimli çocuklar ile çalışan öğretmenlerin Covid-19 sürecinde yaşadığı sağlık anksiyetesinin tükenmişliği anlamlı düzeyde etkilediği belirlenmiştir. Sonuç olarak özel gereksinimli çocuklar ile çalışan öğretmenlerin sağlık anksiyetesi yükseldikçe tükenmişlik düzeyleri de yükselmektedir. Ayrıca özel gereksinimli öğrenciler ile çalışan öğretmenlerin sağlık anksiyetesi ve tükenmişlik ortalamalarının medeni duruma ve yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ancak eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Özel Gereksinimli Çocuklar, Sağlık Anksiyetesi, Tükenmişlik, Özel Eğitim Öğretmenleri

Gönderme Tarihi: 06/03/2021

Kabul Tarihi: 25/05/2021

* Bu makale, Hamide Turan'ın "Covid-19 Sürecinde Okul Öncesi Dönemdeki Özel Gereksinimli Çocuklar ile Çalışan Öğretmenlerin Sağlık Anksiyetelerinin Tükenmişlik Düzeyi Üzerindeki Etkisi" adlı Yüksek Lisans Tezinden türetilmiştir.

**Yüksek Lisans, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul-Türkiye, hamide.turan@tohumotizm.org.tr

***Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul-Türkiye, mineakkaynak@aydin.edu.tr

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

TURAN, H., - AKKAYNAK, M., "Covid-19 Pandemisinde Özel Gereksinimli Çocuklar İle Çalışan Öğretmenlerde Sağlık Anksiyetesinin Tükenmişlik Üzerindeki Etkisi", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C. 8, S. 2, 2021, s.577-588.

The Effect of Health Anxiety on Burnout in Teachers Working with Children with Special Needs in the Covid-19 Pandemic

Hamide Turan **

ORCID: 0000-0003-1169-6448

Mine Akkaynak ***

ORCID: 0000-0002-5799-9164

Abstract

In the study, it was aimed to examine the effect of health anxiety experienced by teachers who educate children with special needs on their burnout levels during the Covid-19 pandemic. The study was conducted among 123 teachers working with children with special needs in the pre-school period in Istanbul. Personal Information Form, Health Anxiety Scale and Maslach Burnout Scale were used to collect data. Data were analyzed using Independent Sample t-Test, ANOVA and Regression Analysis. According to the findings, it was determined that the health anxiety experienced by teachers working with children with special needs during the Covid-19 process significantly affected burnout. As a result, as the health anxiety of teachers working with children with special needs increases, their burnout levels also increase. In addition, it was determined that the averages of health anxiety and burnout of teachers working with students with special needs showed a significant difference according to marital status and age, but not according to educational status.

Keywords: Covid-19, Children with Special Needs, Health Anxiety, Burnout, Special Education Teachers

Received Date: 06/03/2021

Accepted Date: 25/05/2021

**Master Student, Istanbul Aydin University, Faculty of Education, Istanbul-Turkey
hamide.turan@tohumotizm.org.tr

***Assistant professor, Istanbul Aydin University, Faculty of Education, Istanbul-Turkey
mineakkaynak@aydin.edu.tr

You can refer to this article as follows:

TURAN, H., - AKKAYNAK, M., "Covid-19 Pandemisinde Özel Gereksinimli Çocuklar İle Çalışan Öğretmenlerde Sağlık Anksiyetesinin Tükenmişlik Üzerindeki Etkisi", *Academic Journal of History and Idea*, Vol. 8, Issue 2, 2021, p 2021, P.577-588.

Беспокойство по поводу здоровья у учителей, работающих с детьми с особыми потребностями в период пандемии COVID-19

Хамиде Туран**

Мине Аккайнак***

ORCID: 0000-0003-1169-6448

ORCID: 0000-0002-5799-9164

Резюме

Целью исследования было изучить влияние опасений по поводу здоровья, на их уровень выгорания испытываемых учителями, в период пандемии Covid-19, обучающими детей с особыми потребностями. Исследование проводилось в Стамбуле среди 123 учителей, работающих с детьми с особыми потребностями в дошкольных учреждениях. Для сбора данных использовались форма личной информации, шкала беспокойства о здоровье и шкала выгорания Maslach. Данные были проанализированы с помощью независимого образца t-Test, ANOVA и регрессионный анализ. Согласно выводам, было установлено, что беспокойство здоровья, с которыми сталкиваются учителя, работающие с детьми с особыми потребностями во время covid-19, оказало значительное влияние на выгорание. В результате, по мере того, как возрастает беспокойство учителей, работающих с детьми с особыми потребностями, увеличивается их уровень выгорания и здоровья. Кроме того, было определено, что средняя тревога по поводу здоровья учителей, работающих с учащимися с особыми потребностями, показали значительную разницу в зависимости от семейного положения и возраста, но не в зависимости от образовательного статуса.

Ключевые слова: Covid-19, дети с особыми потребностями, беспокойство о здоровье, выгорание, учителя специального образования.

Получено: 06/03/2021

Принято: 25/05/2021

***Магистрант, Педагогический факультет Стамбульского университета Айдын, Стамбул, Турция, hamide.turan@tohumotizm.org.tr*

****доцент, Стамбульский университет Айдын, педагогический факультет, Стамбул-Турция, mineakkaynak@aydin.edu.tr*

Ссылка на статью:

TURAN, H., - AKKAYNAK, M., "Covid-19 Pandemisinde Özel Gereksinimli Çocuklar İle Çalışan Öğretmenlerde Sağlık Anksiyetesinin Tükenmişlik Üzerindeki Etkisi", *академическая история и мысль*, Т.8, NO.2, 2021, С. 577-588.

Giriş

Yunan dilinde “Herkes” anlamına gelen pandemi sözcüğü kavram olarak dünyanın bir kısmını ya da birden fazla kısmını etkisi altına alan yayılma gücü hızlı olan ve kişiden kişiye geçen bir salgın olarak tanımlanmaktadır.¹ Günümüzde ise tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile pandemi kavramı tekrardan gündeme gelmiştir. Covid-19 virüsü ilk vakası Çin’in Wuhan eyaletinde 2019 yılında meydana gelmiş ve oldukça kısa zaman içerisinde tüm dünyaya yayılmıştır. Alınan önlemlere rağmen ise yayılmaya devam ederek etkisini ölümler ile sonuçlandırarak ortaya koymuştur. Hastalığın tüm dünyayı sarmasının ardından Dünya Sağlık Örgütü var olan durumu tüm dünya için büyük risk olarak gördüğünü ileri sürerek bu süreci pandemi olarak adlandırmıştır.² Pandeminin yayılım hızını azaltmak ve bulaşıcı etkilerinden korunmak için okulların çevrimiçi eğitime geçilmesi, sokağa çıkma kısıtlamalarının gerçekleşmesi, sosyal alanlara kısıtlama getirilmesi, temasın fazla olabileceği, sosyal mesafenin ihlalinin gerçekleşeceği kurum ve kuruluşlarla ilgili düzenlemelerin gerçekleşmesi gibi birçok önlemler alınmıştır.³ Alınan bu önlemler salgının yayılım hızını azaltırken; eğitimi sanat, kültür ve ekonomi gibi tahminimizden birçok farklı alanda da kısıtlılıklara neden olabilmektedir.⁴ Tüm diğer alanların yanı sıra, eğitim alanı pandemi döneminden en çok etkilenenlerin başında gelmektedir. Yüz yüze eğitime ara verilmesinin ardından, eğitimde etkili bir şekilde sürekliliği sağlayabilmek; internet ortamında verilen eğitimin kalitesi, ülkenin eğitime aralıksız devam ederek eğitim sisteminde değişiklikler meydana getirmesi, sürekli yenilikçi çözümler sunması ve bunlara erişimin kolaylığı ile ilişkilidir.⁵ Bu küresel salgınla birlikte tüm öğrencilerin eğitim hayatı büyük ölçüde etkilenmiştir. Covid-19 salgınından önce çevrimiçi eğitim genellikle üniversitelerde sınırlı dersler için kullanırken, günümüzde anaokulundan üniversiteye, çeşitli eğitim seminerleri, kongreler, söyleşiler için çevrimiçi sistemlerden faydalanılmaya başlanmıştır. İlerleyen dönemlerde ana eğitim araçlarından biri olarak ön görülen çevrimiçi eğitimin çok fazla sayıda öğrenciye ulaşması, coğrafi sorunları ortadan kaldırması gibi olumlu yönleri göze çarparken, diğer yandan özel gereksinimli öğrenciler için, birebir eğitimi sınırlaması, yüz yüze iletişimi kısıtlamasına neden olmaktadır.

¹ Mark Honigsbaum, “Historical keyword Pandemic”, The Lancet, 2009, s.373.

² Esra Saatçi, “COVID-19 Pandemisi ve sağlık çalışanları: Yaşamak mı yaşamak mı?”, *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 2020, s.153.

³ Aras Bozkurt ve Ramesh C. Sharma. “Emergency Remote Teaching in a Time Of Global Crisis Due to CoronaVirus pandemic”, *Asian Journal of Distance Education*, Asian, 2020.

⁴ Akash Gupta ve Mala Goplani, “Impact of COVID-19 on Educational Institution in India”, *Purakala Journal*, 2020, s.661-671.

⁵ Aylın Saltürk ve Cumhuriyet Güngör, “Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Covid-19 Pandemisinde Uzaktan Eğitime Geçiş Deneyimi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Adıyaman, 2020 s.137.

Türkiye’de ise eğitimle ilgili alınan önlemler kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, ilk önce 16 Mart 2020-30 Nisan 2020 tarihleri arasında, tüm eğitim sisteminde bulunan eğitim gruplarını kapsayacak şekilde uzaktan eğitime geçilmesine karar verilmiş, eğitimlerin ise televizyon kanalı üzerinden sürdürüleceğini açıklamıştır.⁶ Daha sonrasında, Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan yazıda gerekli tedbirlerin alınması durumunda Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinin kurucularının talebi doğrultusunda 15 Haziran 2020 tarihinden itibaren eğitim vermeye başlayabileceğini duyurmuştur.

Covid-19 döneminde çevrimiçi eğitimin, özel gereksinimli bireylerde sınırlılıklara yol açması nedeniyle özel eğitim kurumları yüz yüze eğitim faaliyetlerini sürdürmek durumunda kalmıştır.

Yüz yüze eğitime devam eden kurumlarda eğitimci olarak görevlendiren bireyler ise çoğunlukla öz bakım becerilerinin ikinci kişi tarafından karşılanmak durumunda olan özel gereksinimli çocuklar ile süreci geçirmektedir. Bu durum eğitim vermeye devam eden kurumlarda çalışan öğretmenlerin sağlıkları ile ilgili endişe duymalarına neden olmaktadır. Var olan sağlık durumu ile ilgili olumsuz bir durum olmamasına rağmen, bireyin psikolojik olarak kaygı hissetmesi ve büyük bir hastalık ile karşı karşıya kalacağı düşüncesine inanması sağlık anksiyetesi olarak adlandırılmaktadır.⁷ Geçekleştirilen araştırmalara göre bulaşıcı özellik taşıyan hastalıkların insanlar üzerinde anksiyete düzeylerini etkilediği ortaya koyulmuştur.⁸ İnsanların bedensel ve psikolojik olarak stres altında çalışmalarına bağlı ortaya çıkan mesleki tükenmişlik durumu ise iş hayatını etkileyen önemli sorunların arasında olduğu düşünülmektedir.⁹ Eğitimcilerin verim ve başarı düzeylerini dolaysız bir şekilde etkileyen bir süreç olarak tanımlanan tükenmişlik sendromu kaygılı durumlarda beklenmedik davranışları ortaya çıkaran bir süreçtir.¹⁰ Öğretmenler vasıtasıyla çocuklara yansıtacak bu durum doğrudan tüm insanlığı etkileyecek durumlar ile sonuçlanabilme özelliği ile araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu araştırmada özel gereksinimli çocuklara eğitim veren

⁶ Mahmut Özer, “Türkiye’de COVID-19 Salgını Sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Atılan Politika Adımları”, *Kastamonu Education Journal*, Kastamonu 2020, s.1124.

⁷ Afıtap Özdelikara, Seval Ağaçdiken, “Hemşirelik Öğrencilerinde Sağlık Algısı, Sağlık Anksiyetesi Ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”, *Bakırköy Tıp Dergisi*, İstanbul 2018, s.275.

⁸ Tutku Ekiz, Ebrar İlman ve Elif Dönmez, “Bireylerin Sağlık Anksiyetesi Düzeyleri İle Covid-19 Salgını Kontrol Algısının Karşılaştırılması”, *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 2020, s.139.

⁹ Selçuk Budak, *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2000, s.666.

¹⁰ Samuel F. Sears, Guido Urizar ve Garret D. Evans, “Examining a Stress-Coping Model Of Burnout And Depression In Extension Agents”, *Journal of Occupational Health Psychology*, 2000, s.56-74.

öğretmenlerin Covid-19 pandemisinde yaşadıkları sağlık anksiyetesinin tükenmişlik düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Covid-19 sürecinde İstanbul'daki okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocuklar ile çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan'a (2004) göre 10 örnekleme hatasıyla .05 güven aralığında 750 kişinin üzerindeki bir evrende en az 96 kişiden oluşan bir örneklem ile araştırma yapılması gereklidir.¹¹ Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolayda örnekleme yolu ile seçilmiştir. Anket toplama sürecinde toplam 123 kişiye ulaşılmıştır. Herhangi bir aykırı değer veya eksik gözlem bulunmadığı gözlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini İstanbul'daki okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocuklar ile çalışan 123 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %91.9'u (n = 113) kadın ve %8.1'i (n = 10) erkektir. Öğretmenlerin %63.4'ü (n = 78) bekar ve %36.6'sı (n = 45) evlidir. Katılımcıların %22.8'i (n = 28) 20-24 yaş, %30.9'u (n = 38) 25-29 yaş, %17.1'i (n = 21) 30-34 yaş, %29.3'ü (n = 36) 35 yaş ve üzeridir. Özel eğitim öğretmenlerinin %63.4'ü (n = 78) lisans öğrencisi ve %36.6'sı (n = 45) ön lisans öğrencisidir.

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Google form uygulaması aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Sağlık Anksiyetesi ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu; Araştırmada katılımcıların; cinsiyeti, medeni durumu, yaşı ve eğitim durumuna yönelik bilgileri içeren 4 soruluk demografik form kullanılmıştır.

Sağlık Anksiyetesi Ölçeği; Aydemir ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 0-3 arasında değişen 4'lü puanlama sistemine dayalı 18 çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır.¹² Envanter puanı maddelere verilen cevapların toplamı ile hesaplanır ve envanterde ters puanlı soru yoktur. İlk 14 soru ile hesaplanan "Bedensel Belirtilere Aşırı Duyarlılık" ve son 4 soru ile hesaplanan "Bedensel Hastalıkla İlgili Kaygı" adlı iki boyut bulunmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, yüksek düzeyde sağlık kaygısını göstermektedir. İç tutarlılık katsayısı .92'dir.

¹¹ Yahşi Yazıcıoğlu ve Samiye Erdoğan, *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Detay Yayıncılık, 2014, s.49-50.

¹² Ömer Aydemir, İsmet Kırpınar, Tülay Satı, Burak Uykur ve Cengiz Cengisiz, "Sağlık Anksiyetesi Ölçeği'nin Türkçe için Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması", *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, 2013, s.325-331.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği; Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen Maslach Tükenmişlik Ölçeği, 22 maddeden oluşmakta ve tükenmişliği üç boyutta değerlendirmektedir. Duygusal Tükenmişlik Boyutunda 9, Kişisel Başarı Boyutunda 8 ve Duyarsızlaşma Boyutunda ise 5 madde yer almaktadır. Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Türkçe formunun geçerliği Ergin (1992) tarafından faktör yapısının incelenmesi yoluyla yapılmış ve ölçeğin özgün formunda yer alan üç faktörün Türkçe formu için de geçerli olduğu saptanmıştır.¹³ Yanıtlar 1= Kesinlikle Katılmıyorum ile 5= Kesinlikle Katılıyorum arasında derecelendirmektedir. Ölçek ve alt boyut puanları yanıtların skorlarının toplanması ile bulunmaktadır.

Veri Analizi

Analiz aşamasına başlamadan önce SPSS 22 aracılığıyla ölçeklerin güvenilirlikleri iç tutarlılık katsayısı ile ölçülmüştür. Sağlık Anksiyetesi Ölçeği için .98 ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği için .95 değerleri elde edilmiştir. Elde verilerin çarpıklık ve basıklık indekslerinin istatistikleri incelendiğinde ise tüm değişkenlerin değerlerinin -1.5 ve +1.5 aralığında olduğu ve buna göre normal dağılım gösterdikleri belirlenmiştir. Araştırmada veriler Bağımsız Örneklem t-Testi, ANOVA, Pearson Korelasyon Analizi ve Regresyon Analizi kullanılarak analiz edilmiştir.

¹³ Canan Ergin, “Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach tükenmişlik ölçeğinin uyarlanması”, 7. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, Türk Psikoloji Derneği Yayınları, Ankara 1992, s.143-154.

Bulgular

Özel Gereksinimli Çocuklar ile Çalışan Öğretmenlerin Sağlık Anksiyetesinin Tükenmişlik Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi; özel gereksinimli okul öncesi dönemdeki çocuklar ile çalışan öğretmenlerin sağlık anksiyetesinin tükenmişlik puanları üzerindeki etkisinin anlamlı olup olmadığına yönelik uygulanan Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır.

	B	SH	β	t	p	F	Model (p)	R²
(Sabit)	41.558	2.332		17.817	.000	207.384	.000	.63
Sağlık Anksiyetesi	1.048	.073	.80	14.401	.000			
Bağımlı Değişken: Tükenmişlik								

Tablo 1. Özel Gereksinimli Çocuklar ile Çalışan Öğretmenlerin Sağlık Anksiyetesinin Tükenmişlik Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Tablo 1'de verilen bilgilere göre özel gereksinimli öğrenciler ile çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir ($F_{(1,121)} = 207.384, p < .001, R^2 = \%63$). Buna göre özel gereksinimli çocuklar ile çalışan öğretmenlerin sağlık anksiyetesi düzeylerinin ($\beta = .80$) tükenmişlik düzeyleri üzerinde pozitif yönde etkisi olduğu gözlenmiştir. Özel Gereksinimli Çocuklar ile Çalışan Öğretmenlerin Sağlık Anksiyetesi ve Tükenmişlik Düzeylerinin Cinsiyete, Medeni Duruma, Yaşa ve Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasının İncelenmesi Özel gereksinimli okul öncesi dönemdeki çocuklar ile çalışan öğretmenlerin sağlık anksiyetesi ve tükenmişlik puan ortalamalarının medeni duruma ve eğitim durumuna göre farklılaşmasına yönelik uygulanan Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçları ile yaşa göre farklılaşmasına yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır.

Medeni Durum		N	\bar{X}	SS	t	sd	p
Sağlık Anksiyetesi	Bekar	78	22.13	13.14	-5.219	121	.000
	Evli	45	36.78	17.78			
Tükenmişlik	Bekar	78	64.51	19.39	-4.181	121	.000
	Evli	45	80.53	22.22			
Yaş		N	\bar{X}	SS	F	sd	p
Sağlık Anksiyetesi	20-24	28	17.82	10.31	15.345	3.119	.000
	25-29	38	22.05	12.24			
	30-34	21	29.00	18.85			
	35 Yaş ve Üzeri	36	39.86	15.60			
Tükenmişlik	20-24	28	56.79	18.37	16.535	3.119	.000
	25-29	38	62.53	14.80			
	30-34	21	75.62	23.77			
	35 Yaş ve Üzeri	36	86.17	18.84			
Eğitim Durumu		N	\bar{X}	SS	t	sd	p
Sağlık Anksiyetesi	Ön lisans	45	30.11	17.40	1.341	121	.182
	Lisans	78	25.97	15.92			
Tükenmişlik	Ön lisans	45	73.64	20.29	1.267	121	.208
	Lisans	78	68.49	22.55			

Tablo 2. Özel Gereksinimli Çocuklar ile Çalışan Öğretmenlerin Sağlık Anksiyetesi ve Tükenmişlik Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Farklılaşmasının İncelenmesi

Tablo 2’de verilen bilgilere göre özel gereksinimli öğrenciler ile çalışan öğretmenlerin sağlık anksiyetesi ($t_{(121)} = -5.219, p < .001$) ve tükenmişlik ($t_{(121)} = -4.181, p < .001$) ortalamalarının medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, sağlık anksiyetesi ($F_{(3,119)} = 15.345, p < .001$) ve tükenmişlik ($F_{(3,119)} = 16.535, p < .001$) ortalamalarının yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ancak sağlık anksiyetesi ($t_{(121)} = 1.341, p > .05$) ve tükenmişlik ($t_{(121)} = 1.267, p > .05$) ortalamalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Buna göre özel gereksinimli çocuklar ile çalışan evli öğretmenlerin sağlık anksiyetesi ve tükenmişlik düzeylerinin bekar öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca özel gereksinimli çocuklar ile çalışan ileri yaştaki öğretmenlerin sağlık anksiyetesi ve tükenmişlik düzeylerinin daha genç öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bulgulara göre kadın öğretmenlerin sağlık anksiyetesi, bedensel belirtilere aşırı duyarlılık, bedensel hastalıklarla ilgili kaygı, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bulgulara göre evli öğretmenlerin sağlık anksiyetesi, bedensel belirtilere aşırı duyarlılık, bedensel hastalıklarla ilgili kaygı, tükenmişlik, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin bekâr öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bulgulara göre 35 yaş ve üzeri öğretmenlerin sağlık anksiyetesi, bedensel belirtilere aşırı duyarlılık, bedensel hastalıklarla ilgili kaygı, tükenmişlik, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık düzeylerinin daha genç öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bulgulara göre özel gereksinimli çocuklar ile çalışan öğretmenlerin sağlık anksiyetesi, bedensel belirtilere aşırı duyarlılık ve bedensel hastalıklarla ilgili kaygı düzeylerinin eğitim durumu açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Fakat ön lisans mezunu öğretmenlerin duyarsızlaşma düzeylerinin lisans mezunu öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, özel gereksinimli çocuklar ile çalışan öğretmenlerin Covid-19 sürecinde yaşadığı sağlık anksiyetesinin tükenmişliği anlamlı düzeyde etkilediği belirlenmiştir. Sonuç olarak özel gereksinimli çocuklar ile çalışan öğretmenlerin sağlık anksiyetesi yükseldikçe tükenmişlik düzeyleri de yükselmektedir.

Toplumumuzun gelişmesinde, şekillenesinde önemli rol oynayan eğitimcilerin salgın hastalıklarla mücadele içerisinde olduğumuz kritik dönemlerde, sağlık anksiyetelerinin yetkili kurumlar tarafından araştırmalara tabii tutularak gerekli desteğin sunulması önerilmektedir. Araştırmada eğitimcilerde tükenmişlik düzeylerinin yaş ile doğru orantılı olarak arttığı görülmektedir. Yetkililerin eğitimin kalitesini etkileyecek olan bu faktörü göz önünde bulundurup yaş ile ilgili yeni düzenlemelere başvurulması önerilmektedir. Araştırmada sağlık anksiyetesinin eğitimcilerin tükenmişlik düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Eğitimcilere bu konuda yeterli miktarda psikolojik destek sağlanması önerilmektedir.

Kaynaklar

- AYDEMİR, Ö., KIRPINAR, I., SATI, T., UYKUR, B., ve CENGİSİZ, C. “Sağlık Anksiyetesi Ölçeği'nin Türkçe için Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması”, *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, C.50, S.4, 2013, s. 325-331.
- BOZKURT, A., ve SHARMA, R. C., “Emergency remote teaching in a time of global crisis due to Corona Virus pandemic”, *Asian Journal of Distance Education*, C.15, S.1, 2020, s.1-6.
- BUDAK, S. *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2000, s. 666-778.
- EKİZ, T., İLİMAN, E., & DÖNMEZ, E., “Bireylerin Sağlık Anksiyetesi Düzeyleri İle Covid-19 Salgını Kontrol Algısının Karşılaştırılması”, *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, C. 6, S.1, 2020, s.139-154.
- ERGİN, C. “Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach tükenmişlik ölçeğinin uyarlanması”, *VII. Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, Türk Psikoloji Derneği Yayınları, Ankara 1992, s.143-154.
- GUPTA, A., ve GOPLANİ, M., “Impact of COVID-19 on Educational Institution in India”, *Purakala Journal U (CARE Listed)*, C.31, S.21, 2020, s.661-671.
- HONİGSBAUM M., “Historical keyword Pandemic”, *The Lancet*, 2009, s.373.
- ÖZDELİKARA A. - AĞAÇDİKEN S., ve MUMCU, N. “Hemşirelik Öğrencilerinde Sağlık Algısı, Sağlık Anksiyetesi ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”, *Bakırköy Tıp Dergisi*, C.14, 2018, s.275-282.
- ÖZER, M. “Türkiye’de COVID-19 Salgını Sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Atılan Politika Adımları Educational Policy Actions by the Ministry of National Education in the times of COVID-19”, *Kastamonu Education Journal*, C.28, S.3, 2020, s.1124-1129.
- SAATÇİ, E., “COVID-19 Pandemisi ve sağlık çalışanları: Yaşatmak mı yaşamak mı?”, *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, C.24, S.3, 2020, s.153-166.
- SALTÜRK, A., ve GÜNGÖR, C. “Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Covid-19 Pandemisinde Uzaktan Eğitime Geçiş Deneyimi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 2020 s.137-174.

SEARS F.S., URIZAR JR, GG, ve EVANS, GD, “Examining a stress-coping model of burnout and depression in extension agents”, *Journal of Occupational Health Psychology*, C.5, S.1, 2000, s.56-74.

YAZICIOĞLU, Y., ve ERDOĞAN, S. *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri, Detay Yayıncılık*, 2014, s.49-50.